Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 167. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 2-го ВЕРЕСНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 2, 1983 No. 167. VOL. XC.

ГОЛОВА КГК Д-Р П.Ю. СТЕРЧО ІНФОРМУЄ ПРО ПРАЦЮ

Джерзі Сіті, Н.Дж. (Л. Волянська). — Прибувши на важливе засідання Бюджетової комісії Крайового Громадського Комітету для вшанування пам'яті жертв Великого голоду 1932-1933 років до Україньс кої Будівлі УНСоюзу у вівторок, 23-го серпня, голова цього Комітету проф. д-р Петро Юрій Стерчо з Філядельфії, крім Головної Канцелярії Українського Народного Союзу, відвідав тут теж редакцію „Свободи", де провів розмову з членами редакції про працю КГКомітету в найновішому часі, про Меморіяльний Тиждень і про саме Друге жовтня, Меморіяльний День у Вашінгтоні, неділю, якою закінчуватиметься Меморіяльний Тиждень у столиці ЗСА. Меморіяльний Тиждень розпочинається у неділю, 25-го вересня, отже вже через три тижні часу.

Д-р Петро Юрій Стерчо

напрямі тепер багато вже робиться. Ще більше дасть матеріялу якраз згаданий Меморіяльний Тиждень, у рамках якого запляновааний симпозіюм, у якому візьмуть участь три визначні неукраїнські політичні письменники: англієць проф. д-р Роберт Конквест, славнозвісний автор книги „Великий Терор" про Сталінське панування в совєтах і автор майбутньої книги про драконську колективізацію загально в СССР і Великий голод в Україні зокрема, яку фірмує Український Гарвард; другий англієць, майже легендарний Малколм Маггерідж, журналіст, публіцист, автор книг про Матір Терезу, який ці „відкрив світові" і, як наслідок — Нобелівській нагороді; один з перших тоді репортерів із Заходу, який 50 років тому на власні очі бачив і написав про жахіття штучного голоду в Україні і на Північному Кавказі (Кубанщина); і третій — молодий учений д-р Джеймс Мейс, вже відомий читачам „Свободи" дослідник доби Українського голокосту 1932-1933 років. Головуватиме на конференції-симпозіюмі проф. Майкел Новак, відомий американський діяч словацького походження, який взяв справу багатокультурности й етнічности в ЗСА близько до свого серця, і спричє таким почином, як згадані вгорі, та видаванню журналів і книжок з етнічною тематикою тощо (М. Новак, його видавництво „Новак Ріпорт", причинилися до видання книжки д-ра Богдана

У розмові діяльний і енергійний голова Комітету вказував на конечність найбільшого пожвавлення серед нашої громади тепер, після ось-ось закінчення літніх вакацій, і про вимогу більшого заангажування української людности в цих грядучих меморіяльних відзначеннях річниці Українського голокосту, в якому півстоліття тому загинуло від семи до 10-ти мільйонів українських селян: від немовлят до дорослих і старих, від хворих до здорових, у першому такому народовбивстві в світі, яке провела большевицька Москва не під час війни, а миру, десять років після створення потворного державного тіла — так званого Союзу Совєтських Соціялістичних Республік — у 1922 році.

З великим знанням цієї проблематики, бо він сам — довголітній професор політичної економії Дрексельського університету і автор кількох грунтовних наукових праць із свого фаху (економія, історія та політика) — говорив загально про підсовєтську дійсність тоді й тепер і про стан, в якому перебуває теперішнє совєтознавство, на Заході та в Америці зокрема, і про наш вклад у його скарбницю.

Про Великий голод нема багато відомостей тут, у вільному світі, але в цьому

(Закінчення на стор. 4)

ПРОТЕСТНИМИ МАНІФЕСТАЦІЯМИ ПОЛЯКИ ВІДЗНАЧИЛИ „СОЛІДАРНІСТЬ"

Гданськ, Польща. — Десятки тисяч поляків демонстрували в середу 31-го серпня, третю річницю заснування забороненої тепер вільної профспілки „Солідарність" по всій країні.

Згідно з повідомленнями західних кореспондентів найбільші демонстрації відбулися в центрі важкої промисловости Новій Гуті біля Кракова. Мирна демонстрація робітників перерослa у вуличні бої після того, як поліція почала розганяти демонстрантів сльозоточивим газом, водяними гарматами і гумовими палицями.

Бойкот громадського транспорту на протязі двох годин, до чого закликала підпільна „Солідарність", пройшов майже повністю в деяких місцях. Наприклад, у Гданську в обідову пору, коли громадський транспорт звичайно переповнений, в цей день він був порожній.

Часткові інформації говорять, що демонстрації відбулися також в інших містах, включаючи Ченстохову, Люблін, Гдиню та інші, але вони не мали масового характеру. Польська поліція всюди була напоготові та відразу розганяла натовп на самому початку. Протести виражалися у скромній формі, робітники масово збиралися на спеціяльній Службі Божій, яка відбувалася по всіх церквах країни.

В Гданську тисячі людей намагалися поклacти квіти під пам'ятник жертвам комуністичного терору, який стоїть перед головною брамою корабельні, на якій зародилася „Солідарність" і де працює засновник і колишній керівник „Солідарности" Лех Валенса. Поліція не допустила нікого до покладення квітів, крім одного Валенси.

Після того, як Валенса поклав квіти під пам'ятник, понад 3,000 людей, які зібралися недалеко пам'ятника, пішли до близької церкви, співаючи пісню „Немає свобод без „Солідарности".

Вечером після закінчення Служби Божої в церкві, понад 5,000 людей намагалися прийти до пам'ятника з квітами, але поліція не пустила їх. Виникли невеликі сутички, але до серйозних безпорядків не дійшло, як це було рік тому.

ЛИВАНСЬКА АРМІЯ БЕРЕ УЧАСТЬ В БОЯХ

Бейрут, Ливан. — Ливанська армія, змушена взяти участь у важких боях в середу, 31-го серпня, контратакувала ліву мусулманську міліцію, яка зайняла наперед величезну частину Західного Бейруту. У комбінованому наступі бронетанкових частин і піхоти, який охопив весь Західний Бейрут, брало участь понад 6,000 урядового війська. В кінці дня урядові війська оволоділи майже всіми ключевими позиціями в місті, які перед тим були захоплені мусулманськими групами.

Військовий речник так окреслив цілоденну битву за Західний Бейрут: „Якщо армія хотіла здобути якийнебудь кусок землі, вона здобула його. Ми втратили декілька машин і деяку кількість спорядження та людей".

Після того, як армія пройшла зі сходу на захід через заселену в основному мусулманами частину Бейруту, в місті все ще було чути поодинокі вистріли легкої зброї. Ливанська армія заявила 24-годинний поліційний стан, і вулиці Західного Бейруту фактично опустіли.

У середу вранці мусулманська артилерія обстріляла італійський контингент міжнародних сил підтримання миру в Ливані, пошкодила деяку частину військових машин, але жертв у людях не було. Взагалі в цей гарячий день Бейруту міжнародні сили участи в бойових операціях не брали.

Сліди важких боїв видно в Бейруті на кожному кроці. То тут, то там можна бачити перевернуті обгорілі автомобілі та розбиту іншу військову техніку, всюди повно розбитого скла, гідна домів зівають пустими дірами, а в деяких домах великі пробоїни, на вулицях повно ям від вибухів артилерійських куль і гранат.

Ливанська армія здобула контролю над багатьма важливими частинами міста, за які точилися запеклі бої чотири дні між різними групами мусулманів з одного боку і ливанською армією з другого. Район порту на півночі міста знаходиться міцно в руках армії, на перехрестях доріг та інших важливих місцях установлені контрольні пункти.

Ед Іванко, зірка Бродвею, виступить у Філядельфії

Філядельфія, Па. (У.О.К.Ц.). — В п'ятницю, 9-го вересня ц.р., на бенефісі-коктейлі Українського Освітньо-Культурного Центру, українська філядельфійська громада матиме змогу побачити і почути українську славу Бродвею, телевізії та канадських і англійських театрів, співака Едварда Іванка.

Ед Іванко виступить другий раз в УОКЦентрі з нагоди відкриття осіннього сезону. Перший раз він виступав тут разом зі співаком Андрієм Добрянським, на концерті, влаштованому з нагоди 140-ліття народження корифея української музики Миколи Лисенка. Своїм виступом Ед Іванко полонив серця всієї публіки, а головно — нашої молоді. Тим разом Ед Іванко, крім українських пісень, співатиме також уривки пісень з музичних комедій, у яких він виступав і які втішаються досі великим успіхом та популярністю в цілій Америці й Канаді. Ед Іванко — це канадський українець другої генерації, що власними зусиллями і власним талантом добився мистецьких вершин на канадських, англійських та американських сценах і в телевізії. Бог обдарував його не тільки гарним зверхнім виглядом, але й мелодійним гарним голосом-тенором, на який звернули увагу його вчителі співу ще в середній школі.

По завершенні Манітобського університету, він переїхав до Англії, щоб там студіювати театральне мистецтво у славній театральній школі Old Vic Co. в Брістолі. Свій театральний дебют він здобув у Welsh National Opera Co. в Англії. По повороті до Канади Ед Іванко виступав з великим успіхом в манітобському театрі „Centre", в таких популярних музичних комедіях та оперетах, як: „A funny thing happened on the way to the Forum", „Sound of Music", „My Fair Lady" та „South Pacific". Крім того він виступав у телевізії в Торонто та Вінніпегу й провадив свою власну програму „The Ed Evanko show". Своїми виступами він не тільки підбив серця глядачів, але промостив собі шлях до „Мекки театральних акторів" — Нюйоркського Бродвею (1969). Тут наш земляк замерехтів на самого початку, немов метеор, в музичних комедіях, в яких він поєднав свій вокальний талант з акторським і з таких п'єсах, як „Canterbury Tales", в ролі знаної відомої зірки Sandy Duncan „Meet me at St. Louis" (де він грав разом з фільмовою зіркою Jane Powell, „A Little Music", (де він грав з великою зіркою Jean Simmons), „Damn Yancee" в ролі Joe Hardy, яка до речі здобула йому нагороду „Найкращого актора року".

Ед Іванко, не зважаючи на свої великі театральні досягнення, захотав свою національну тотожність, володіє дуже добре українською мовою та бере активну участь в українських музичних імпрезах і фестивалях. Згадати б тільки Український Народний Фестиваль у Дофіні, Канада, в Манітобі (1975), разом з відомою українською співачкою Іванною Карасевич (1980). Крім цього він виступав на 15-му Українському Фестивалі в Дофіні, на фестивалі „Весна" в Саскатуні, в „Дні Української Спадщини" в Торонто, на українських фестивалях у Ванкувері, Вікторії, Чикаго, а останньо — на оселі „Верховина" в Глен Спей (разом з Томою Гриньковим та бандуристом Петром Косиком). Ед Іванко з успіхом виступав на Союзівці, оселі УНСоюзу.

Р. Стовн веде переговори з марксистами

Сан Хозе, Коста Ріка. — Спеціяльний посланець президента Рональда Регена до Центральної Америки Ричард Стовн зустрівся у вівторок, 30-го серпня, на околиці костариканської столиці з лідерами сальвадорських партизанів.

Тоді, як посланець Стовн підтвердив важливість ролі сальвадорської комісії та її мети переконати ліві сили прийняти участь у виборах, лідери партизанів повторили свою відмову взяти участь у виборах, які запляновані на початок наступного року.

„Зустріч відбулася в атмосфері щирости і взаємної поваги", — говорить спільна заява, видана після тригодинної зустрічі. „Було узгоджено продовжувати зв'язки", — стверджує заява.

Один із лідерів партизанів, Гільєрмо Унго, який очолює Демократичний революційний фронт, заявив на пресовій конференції після зустрічі: „Ми вважаємо, що політичне погодження є розумнішим і вигіднішим, ніж варіянт військової перемоги".

Лідери партизанів признали, що ЗСА „мають ключі" до успішних переговорів. Вони наполягали на тому, що тоді, як громадянська війна в Сальвадорі повинна погодитися самими сальвадорцями, ЗСА є учасником і, повинні брати участь у переговорах.

Покищо роля Стовна була заохотити сальвадорську мирну комісію і партизанів зустрітися разом і сісти за стіл переговорів. Така зустріч вже відбулася в понеділок у Боготі. На цій зустрічі домовилися організувати другу зустріч.

Офіційні особи Сальвадору скептично відносяться до успіху переговорів тому, що ідеї мирної комісії і партизанів протилежні.

Демократичний революційний фронт складається з п'ятьох груп, які утворюють військову спільну організацію Національний визвольний фронт Марті Фарабундо, куди входять також комуністи і троцькісти. Не всі групи мають однакову політику і не всі брали участь у зустрічі з посланцем Стовном.

Продовжують переслухання у справі поштових порушень

Філядельфія, Па. — Як уже інформовано у липні ц.р., конгресмен Бенджамин Гілмен та 76 інших конгресменів зініціювали переслухання у справі ламання Совєтським Союзом законів міжнародної поштової служби.

У додатку до справ згаданих у нашому попередньому комунікаті, конгресмен Гілмен і члени його комісії звернули тепер увагу на незвичайно високі кошти пересилки пакетів до Совєтського Союзу, кошти які перевищують у кілька разів вартість продуктів.

У зв'язку із цим, філядельфійський Комітет Оборони Прав України закликає тих громадян, які тепер або у минулому пересилали пакети до Совєтського Союзу через висилкові бюра, прислати Комітетові посвідки висилки пакетів, на яких зазначені усі кошти, ціна пересланих продуктів, ціна пересилки, оплата, що їх побирає дане висилкове бюро, оподаткування пересилок тощо.

Згідно з вимогами комісії конгресмена Гілмена, слід присилати оригінали посвідок, а не копії. Громадяни, які бажають задержати посвідки висилки пакетів, повинні зробити для себе фотокопії цих посвідок.

З огляду на спішність справи, Комітет просить переслати вищезгадані посвідки якнайскоріше на адресу: Human Rights for Ukraine Committee, P.O.Box 7101, Philadelphia, Pa. 19117.

М. БЕҐІН ВИРІШИВ ВІДІЙТИ ВІД АКТИВНОЇ ПОЛІТИКИ

Єрусалим, Ізраїль. — Премʼєр-міністр Ізраїля Менахем Беґін заявив у вівторок, 30-го серпня, своїм міністрам, що він вичерпав свої можливості керувати на свому пості і вирішив остаточно піти у відставку та залишити пости прем'єр-міністра і лідера партії Ґерут.

Він також сказав, що звернеться формальним листом про резиґнацію до президента Хаїма Герцоґа на протязі декількох наступних днів, після чого він, згідно з законом, залишить ще головою уряду до того часу, поки не буде утворений новий уряд.

Кілька годин після остаточного рішення Беґіна, вісім міністрів партії Беґіна зібралися, щоб вибрати наступника, намагаючись зберегти правлячу коаліцію правих і релігійних фракцій.

Добре поінформовані джерела говорять, що наступником Беґіна стане 68-літній теперішній міністер закордонних справ Їцак Шамір. Два інші можливі претенденти були колишній міністер оборони Арієль Шарон і заступник прем'єр-міністра Давид Лєві.

Кожний, хто займе керівництво партією Ґерут, буде мати добру нагоду стати наступним прем'єр-міністром з приблизно тими самими партнерами коаліції, що мав Беґін, хоч політичні діячі передбачають деякі тертя в майбутньому.

Політичні експерти передбачають, що після збереження коаліції на даному етапі, далекосяжний вплив відмови Беґіна продовжувати керувати урядом Ізраїля, як відносно внутрішньої політики, так і закордонної важко передбачити.

Представники опозиційної робітничої партії Шимона Переса допускають, що в них мало шансів зібрати більшість голосів у парляменті. Переважна більшість членів ізраїльського парляменту є проти прискорення виборів, які повинні відбутися щойно в 1985 році.

НА ПРОСЛАВУ І В ДОПОМОГУ НАУКОВОМУ ТОВАРИСТВУ ІМ. ШЕВЧЕНКА

Члени Ювілейного комітету 110-річчя Нюарк-Ірвінгтон і околиці. Сидять (зліва): о. протосрей Сергій Непріль, о. Михайло Кучмяк, ЧНІ, проф. М. Цяпко, о. Іван Наконечний, пастор Андрій Давидюк. Стоять (зліва): д-р Степан Ворох, д-р Богдан Худьо, д-р Богданa Свистун, інж. Дям'ян Кордуба, Емілія Цяпка, мгр Мирон Пінковський, мгр Володимир Васічко й мгр Іван Хамуляк.

Джерзі Сіті, Н.Дж. (Т. Кардашинець). — Відзначення 110-річчя існування найстаршої української наукової установи — Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, що постало у Львові в 1873 році, у стейті Ню Джерзі започаткує численна українська громада Нюаркy-Ірвінгтону й околиці Бенкетом-Зустріччю з програмою у суботу, 17-го вересня ц.р. в Нюарку.

Вшанування понадсторічної установи та справа фінансової допомоги НТШ власне й були темою розмов з редакторами, коли до редакції „Свобода" у вівторок, 23-го серпня, завітали представники — тринадцятичленна делегація — Ювілейного комітету Нюарк-Ірвінгтон для відзначення 110 річниці НТШ. Делегацію очолив проф. Михайло Цяпко, який і представив членів Почесного й Ділового підкомітетів, що творять Комітет Ювілейний. Почесний підкомітет репрезентували в редакції отці-парохи українських церков: о. Михайло Кучмяк, ЧНІ, парох католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку; о. протосрей Сергій Непріль, парох православної церкви Святої Тройці в Ірвінгтоні; о. Іван Наконечний, парох православної церкви Св. Вознесіння в Мейплвуді, та пастор євангельської церкви в Юніоні, Андрій Давидюк. Крім них, прийшли до редакції представники краєвого Ювілейного комітету — д-р Степан Ворох,

(Закінчення на стор. 4)

Вийшла книжка І. Форденка „Система чудес"

Чикаго, Ілл. — Два роки тому, тут, накладом автора І. Форденка, появилася 260-сторінкова книжка п. з. „Система чудес".

Ця книжка розподіляється на частину першу п. з. „Марксизм" — короткі, теоретично-практичні зауваги до марксизму — та частину другу п.з. „Пішком по урмленій Україні".

Моттом до цієї книжки служать авторові слова: „Хай прозріють врешті ті, що досі вірили в якийсь оновлений (нео) марксизм, а про російський червоний імперіялізм, що зветься Совєтським Союзом, мали таке слабе уявлення". У передмові про цю працю І. Форденка В. Поліщук пише: „Нову книжку І. Форденка, яку він пускає всвіт під назвою 'Система чудес', правильніше було б назвати 'Стислий генератор совєтського зла', бо в ній автор з великою скрупульозністю і знанням справи викриває неймовірне зло, яке несе з собою Совєтський Союз. Автор у своєму слові 'Замість вступу' попереджає читача, що він ані поет, ані письменник, а звичайний свідок і що він свідчить 'лише те, що бачив і чув'".

Книжку „Система чудес" можна набути, звернувшись на адресу: I. Fordenko, 938 N. Hoyne, Chicago, Ill., 60622.

Відбудеться Річна Конференція ОДВУ і Братніх Організацій

Лігайтон, Па. — Центральна Управа Організації Державного Відродження України (ОДВУ) інформує, що в кінці цього тижня, у днях 3, 4, 5-го вересня, коли припадає День Праці, тут на Оселі ОДВУ ім. Олега Ольжича, відбудеться Річна Конференція ОДВУ і Братніх Організацій.

У неділю, 4-го вересня, щоб вирочисто відзначити 45 років від трагічної смерти сл. пам'яті Голови Проводу Українських Націоналістів полк. Євгена Коновальця, відбудеться святкове зібрання, у рамках якого буде така програма: в годині 11:30 буде відправлятися Служба Божа з Панахидою; в годині 1-ій по полудні відбудеться святкове зібрання; у програмі візьмуть участь Володимира Кавка — деклямація, проф. Петро Прус — скрипаль, а доповідь виголосить Роман Крупка. В годині 6-ій закінчить ці врочистості спільна вечеря членів ОДВУ і Братніх Організацій.

У цих же днях і на цій же Оселі — 3, 4-го вересня — як про це подає до відома Головна Управа Молоді Української Націоналности (МУН), — відбудеться Загальний З'їзд цієї організації. Відкриття З'їзду наступить у суботу, 3-го вересня, в годині 2-ій по полудні, в приміщеннях табору молоді.

У СВІТІ

ЗІ СТОЛИЦІ НІКАРАГУА Манагуа повідомляють, що сандіністський уряд опинившись під постійними атаками повстанців на північних і південних кордонах, зарядив обов'язкову військову повинність в країні, першу за всю історію. Міністер оборони Нікарагуа Умберто Ортега проголосив новий закон про військову повинність ще 10-го серпня. Він заявив, що військовий побір „змцнить засоби народної оборони" і остеріг, що „в наступні тижні або місяці військове напруження досягне найвищого рівня". Від того часу багато сімей, які мають хлопців відповідного військового віку, намагаються спасти своїх дітей: стараються виїхати за кордон, інші стараються піти в групи повстанців, щоб не потрапити в ряди сандіністської армії. Новий закон вступить в силу в жовтні цього року.

ІРАНСЬКЕ ПРЕСОВЕ агентство повідомило у вівторок, 30-го серпня, що іранські власті заблокували відліт захопленого терористами літака французьких летунських ліній Ер Франс після того, як терористи заявили, що вони висадять літак у повітря над Іраком, якщо Франція не погодиться виконати ряд їх вимог. Їхня вимога залишилася покищо без відповіді.

ПОЛІЦІЯ САНТІЯГО, Чіле, повідомила у вівторок, 30-го серпня, що терористи вбили губернатора Сантіяго відставного 57-літнього генерала Кароля Урзуа. Розслідування говорить, що сім мужчин і одна жінка брали участь у тому терористичному акті. Автомобіль з генералом заатакували з трьох сторін, подіравили його кулями, вбивши генерала, водія і охоронця. Терористи втекли, в столиці Сантіяго поліція посилено розшукує вбивць. До атентату признались партизанська міліція й сили народної революції, які в записці до пресових центрів написали: „Це початок народної війни проти режиму".

РЕЧНИК ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКОГО уряду повідомив, у вівторок, 30-го серпня, що західньонімецький канцлер Гельмут Коль висловив жаль з огляду на це, що вихід у відставку прем'єр-міністра Ізраїля Менахема Беґіна змушує його відкласти поїздку до Ізраїля, але він вважає, що така поїздка відбудеться напринкці року. Вістка про остаточне рішення Беґіна прийшла до Західньої Німеччини в той ча, як кореспонденти були вже на летовищі, щоб від'їхати до Ізраїля і супроводити Коля в його п'ятиденній поїздці. Коль мав вилетіти в середу. Головний речник західньонімецького уряду Петер Бюніш сказав на пресовій конференції, що головною метою поїздки канцлера до Ізраїля є примирення і дружба між обидвома країнами.

ПРЕЗИДЕНТ ЧАДУ ГІССЕН Габре заявив у вівторок, 30-го серпня, що він готовий підписати з Лівією договір про ненапад, але одночасно обвинуватив Лівію у підтримці заколотників проти його уряду, а тому вважає, що сподівання на успішні переговори невеликі. Президент сказав групі французьких журналістів газет, радіо і телебачення: „Я готовий підписати з Лівією взаємний договір про ненапад", додаючи, що Чад хоче жити в мирі з усіма своїми сусідами. Але потім в інтерв'ю, яке буде опубліковане в середу, Габре виключив іншу можливість погодження конфлікту, як він висловився, який включає окупацію великих просторів на півночі Чаду, крім військового рішення.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Поворот до школи

День Праці в Америці — це наче календарна дата — кінця відпусток, кінця шкільних ферій і започаткування нового шкільного року. В першому тижні вересня усі народні й середні школи розпочинають новий рік навчання, високі школи починають його здебільшого трохи пізніше, але різниця днів не грає ролі. Проблема „діти до школи", особливо для українців, страшенне широка. Бо тут ідеться не тільки про придбання знання і про пристойне виховання, а просто про збереження української окремої особовости, якій грозить загин від натиску природної асиміляції.

Тому в обмірковуванні цієї проблеми найпершою точкою є заклик батьків, щоб посилали своїх дітей до українських шкіл. Цілоденних народних і середніх українських шкіл в Америці мало, можна їх на пальцях порахувати. Ню йорк, Чикаґо, Детройт, Філядельфія, Стемфорд — де ще?! Це школи при церквах, приватні, де вищий рівень і щодо навчання і виховання, — тому й президент Реґен раз-у-раз пригадує, що треба ставитися прихильно до приватних шкіл і сприяти їм, байдуже, що в Америці Церква відмежована від держави. Держава — нарід — користає із приватних шкіл при церквах, де вчать і виховують дітей і молодь краще, ані ж це діється у публічних народних і середніх школах з різних причин. Тому, наприклад, свідоцтва зрілости від Академії, насправді середньої школи, при церкві св. Юра у Ню Йорку визнані й респектовані всіма найкращими університетами з-посеред так званої „Айві Ліґ". до речі, школа при церкві св. Юра у Ню Йорку виштовхнула з рук батьків арґумент, що не посилають до цієї школи своїх дітей, бо „задалеко". Зорганізовано три автобуси, які довозять дітей з трьох (з-посеред існуючих п'яти) дільниць Ню Йорку і парохіяльний уряд старається відвернути процес корчення числа дітей у школі: щоб те число зростало, а не маліло. На адресу шкіл при українських католицьких і православних церквах можна тільки висловити бажання, щоб звертати більшу увагу не тільки на знання і поведення вихованців, але й на прищеплення своїм учням і ученицям знання української мови, бодай мінімум знання україністики і — знання української мови.

Пригадувати, що людині потрібна освіта і що без освіти людині трудніше жити й трудніше дістати заробіткову працю — це вриватися у відчинені двері, бо це загально відомі і безспірні правди. Але все відкритою є проблема: що формує душу й ментальність молодої людини, школа чи родинний дім? Усі педагоги, психологи, духовники і вдумливі громадяни погоджуються, що найпершу ролю у формуванні зрілої людини грає дім, грає родинна атмосфера. Коли батько і мати йдуть на заробіткову працю, а своїх дітей залишають під опіку — в найкращому випадку — „бабці", або сусідів і вулиці, то краще таким батькам було не заводити собі родини. Бо ніхто і ніщо не всилі заступити дитині батька — матері. За статистикою — найбільше звихнених морально малолітніх юнаків і дівчат і просто злочинців походять із так званих зламаних родин — коли батько і мати розійшлись з таких чи інших причин, але із знехтуванням найсильнішого арґументу, що треба їм взаємно поступитись, що треба їм жити на базі компромісу в дрібничках задля спільної великої цілі: виховання своїх дітей.

Українські батьки мусять дбати не тільки про науку для своїх дітей і про защеплення їм пристойних товариських форм, про защеплення їм товариської культури, але й про збереження їх при нації. Хай ці наші діти будуть добрими американськими громадянами і включаються в американське життя, а не перебувають в українському ґетто, але нехай вони зберігають глибокий сантимент до батьківщини своїх батьків і діють з очима на добро України. Тому, коли не можна дитини посилати до української школи, треба посипати її на курси українознавства. А є їх чимало. Сама Шкільна Рада має зорганізовані 33 курси українознавства, при православних церквах є таких курсів добрий десяток, є літні курси на Союзівці Мюнхені, у Римі. Загадкою є родини, де батько і мати — українці, ба навіть були колись членами українських організацій молоді, а щоденною мовою в родині є мова англійська. Як це назвати, чим це пояснити? Чи не є це найкращим доказом того почуття меншовартости і затрати національної гордости і гідности — найбільших причин феномену, що Україна досі не має своєї ні від кого незалежної держави?!

Йдіть діти до школи. Вчіться і здобувайте якнайбільше знання. Але не забувайте, що ви українські діти і мусите поводитися так, щоб не робити стиду батькам і громаді.

Михайло Кучер

ДВІ ПРАВДИ СОВЄТСЬКОЇ ЛЮДИНИ

Не від сьогодні західня преса повторює, що комуністичні ідеали не мають будь-що спільного із життям „простої совєтської людини". Себто, інакше кажучи, звичайна совєтська людина не вірить у комунізм.

Відношення до комуністичної пропаґанди — цинічне. Це стосується не тільки до молоді, але і до тих, кого в Совєтському Союзі називають інтелігенцією. Над пропаґандою сміються і знущаються усі, незалежно від освіти, виховання, національности, або виконуваної праці.

Як це на перший погляд не дивно, але найбільш цинічне відношення до пропаґанди зустрічається серед працівників міськомів (горкомів), райкомів і „каґебешників". Це до певної міри совєтська номенклятура, яка живе порівнюючи добре навіть на західній стандарт і знає правду про справжній стан Совєтського Союзу.

Солженіцин також сказав, що комунізм в СССР — мертвий. Чому ж тоді тисячі тих самих „простих людей" стають малими піонерами, потім комсомольцями і врешті членами партії?

Чому совєтська преса повна шабльонних нісенітниць і люди все таки її читають? Чому люди, які не погоджуються, голосують усі „за"? Що в таких випадках грає ролю — страх, почуття рабства, „життєва мудрість", чи мімікрія, інстинкт вижити за ціну морального пониження? Парадоксально виглядає, але в СССР ніколи не розглядали комуністичну ідею як позитивний світогляд. Завжди, навіть за свого дитинства після перемоги Жовтневої революції, ідеологія потребувала тотальний терор.

Пройшло багато років і багато таки змінилося. СССР перебуває у стадії „переможного соціялізму", або „зрілого". І звичайна совєтська людина все таки якось думає. Дивлячись на своє життя, така людина бачить різницю — себто те, що товчуть їй політруки, і що є в дійсності. Прийшов час коли ідеологія вже не просто мусить пропаґувати, вона мусить переконувати, перескочивши глибоку прірву поміж пропаґандою і здоровим глуздом. А це не так просто. Тому в совєтській офіційній літературі помітні голоси ностальгії за війною. Тоді люди об'єдналися і жертвували життям за сподівану велику будучність. Вірили, що по війні все буде інакше, краще. Коли того не вистачило, в балаґулу пропаганди впрягли науку.

Діялектика в боротьбі з комунізмом також дещо помудріла і старається показати примітивну політичну брехню, як необхідність для світової будуччини.

Але населення на межі голоду, тому політичні вихиляси партії не переконують. Наука, яка також бреше в користь режиму, втрачає престиж.

У Совєтському Союзі існує подвійна свідомість. Тільки шізофреніки можуть втримати розщеплену свідомість. А здорова людина або кінчає самогубством, або божеволіє. Але совєтські люди — не божевільні. Вони давно розрізнили — партія і режим з одного боку, а „люди" з протилежного. Я, совєтська людина, знаю, що „вони" брешуть навіть тоді, коли кажуть правду. Тоді „я", „совєтська людина" сумніваюся, коли „вони" кажуть правду. З одного боку — неправда партії, а з другого боку своя істина.

Економічний експеримент партії і свідомість та конкретне знання совєтського інженера. Це дуже різні явища. Совєтські економісти знають, що партія розрізняє ідеологічне від реального. Але те робить і кожна звичайна совєтська людина.

У СССР існують дисиденти, які мають свою неофіційну думку про все, що діється в країні. Дехто твердить, що дисидентів — тисячі, але відвагу говорити мають тільки десятки. Дисиденти впливають на маси не своєю ідеологією, але самим фактом свого існування — здібности думати самостійно і одверто говорити. Тому „проста" совєтська людина добре засвоїла собі: так ідеологія, але не плутайте її із щоденним життям.

Немає у Совєтському Союзі ані однієї людини, яка будувала б комунізм. Люди насамперед стараються жити, а це не легко в совєтських умовах. Та що ж воно таке оте совєтське життя? — дістати щось їсти, як дати освіту дітям, як дістати медичну допомогу. Тому в совєтському режимі існують слова, невідомі поза ним — „дістати", що „дають" (не продають!), московське „собразіл" — викомбінував. Тому люди розрізняють „державне" від „свого" і крадуть оте державне щодня. Витворю-

(Закінчення на ст. 4)

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує Лев Яцкевич

Історія металевих грошей

Предтечею металевих грошей у стародавній історії були зливки срібла або золота. Це створювало, однак, певні труднощі, а головно необхідність їх кожночасного звужування, дроблення на частини та встановлення проби (відсотка шляхетного металу).

Ці труднощі зумовили карбування грошей. Згідно з грецьким письменником та „батьком історії" Геродотом, першим народом, що почав карбувати монети були лідійці, мішанці семітів та арійян-фригійців. Лідія в тому часі була розташована в західній частині Малої Азії (теперішній Туреччині).

Лідійці мусіли бути винятково успосібленим народом, вони бо не тільки перші почали карбувати монети зі срібла і золота в 640 році до н. е., але були першим народом, що займався роздрібною торгівлею.

Перші монети були карбовані з природного сплаву золота й срібла, званого електрум, який лідійці виполіскували з річищ рік і струмків своєї столиці Сарди. Вони мали форму бобу, один сантиметр завдовжки. На лицьовім боці (аверсі) був зображений лев та голова буйвола, а на зворотнім боці (реверсі) була витиснена проба металу. У противагу до цьогочасних монет, вони не мали зовнішнього обрізу.

Основу лідійської могучости поклав король Аліянт, а основу її багатства його син Крез (560-540 роках до нашої ери, що перший почав карбувати монети зі золота і срібла. Ці монети ще й досі можна зустрінути на нумізматичних виставках або у торгівців старими монетами. Нещодавно на ліцитації, влаштованій фірмою „Стак койнко", в Ню Йорку був проданий лідійський статер (лідійська назва монети) за 39,000 долярів.

Крез був останнім королем Лідії, що поширив її територію п'ятикратно, яку проте, повністю підбив та включив до своєї імперії перський король Кир Великий. Сьогодні туристи, за невелику оплату, можуть оглянути руїни міста Сардів у Туреччині. Хоч Лідія вже давно не існує, але залишилися нею карбовані монети – статери, повні, зі золота та їх частини, зі срібла, вартістю 1/24, 1/48 чи 1/96 одного статера.

Поруч з лідійськими статерами можна також ще зустрінути „іонії", карбовані в суміжній державі Іонії, що була однією з країн політичного союзу 12 іонійських міст, в Малій Азії. Іонійські монети набагато дешевші за лідійські. Деякі з них (з роздрібної монети) можна купити сьогодні вже за 75-150 долярів за штуку.

Кожний з нас, думаючи про стародавні лідійські та іонійські монети, уявляє собі, що вони дуже зношені. Насправді, деякі з них виглядають майже, як нові. Свій вигляд вони завдячують не високій техніці їх карбування, але відсутністю автоматів (головно телефонних, які найбільше пошкоджують сьогоднішні монети) та способом їх переховання.

Йдеться про те, що через відсутність кишень в тогочаснім одягу, люди носили монети в устах!

Від лідійців, техніку карбування монет перейняли греки, а від греків римляни, що створили першу у світі минницю при храмі Юноні-Монети, звідсіль походить термін монети, як окреслення металевих грошей, що поширився на інші країни світу.

На Русі монети власного карбування з'явилися щойно наприкінці X сторіччя. На жаль, в тому часі, вони були неспроможні повністю витіснити арабські та візантійські монети, такі, як ас, дельфін (зі золота), тетробол (з міді), пантікапей, диргем, щаш (зі срібла), солід Василя II та Константина VII (зі золота).

Із давньоруських монет слід відмітити: златник Володимира, срібник Володимира а київську гривню (зі срібла).

Кожна країна має свою окремішню монетну систему, засновану на певній монетній одиниці. За монетну одиницю приймають кількість шляхетного металу та встановляють її назву. Наприклад гривня, карбованець, франк, пезо, ліра, марка, рубель, чи фунт стерлінґів, з номінальною вартістю в кілька одиниць. Для обслуговування дрібних платежів карбуються неповноцінні, розмінні монети, з міді, ніклю, бронзи, алюмінію тощо. У висліді кількакратних економічних криз, карбування повноцінної монети повсюдно припинилось. Карбують тільки розмінні монети.

Співвідношення грошових одиниць різних країн були встановлені за законом вагової кількости шляхетного металу (золота чи срібла). Наприклад, в 1929 році англійський фунт стерлінґів дорівнював 7,32-2382 грамам чистого золота, а американський — 1,50-4632 грамам.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки та огляди, повинні присилати разом з двома примірниками даного твору до редакції „Свободи" також адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Богдан Й. Тарнавський

СКЛАДІМ АКТ ОСКАРЖЕННЯ

(У 50-ліття штучно створеного Москвою Великого голоду на Україні)

I.

Людством на протязі віків стрясали часто різні природні, а то й штучно творені єхидністю злочинців, катаклізми. Горе, страждання та мучеництво виповняли понад міру чашу терпінь поодиноких осіб, родин, осель і цілих націй. Немало скорботи та переслідувань припало й на незавидну долю українського народу. А апокаліптичні голодові жахіття 1930 років в Україні, спричинені загарбницькою політикою ненаситної Москви й досі бентежать нас трагічними вимірами цього голокосту. Збентеження переходить відтак в усвідомлення факту брутального потоптання чоботом займанця людських прав українців на їхній рідній землі, а масовість жертв голодової облоги викликає бажання виміру справедливости — засудження страшного злочину північного ворога України.

Одначе самі бажання, сперті навіть на найсильніших зворушеннях, на глибокому відчутті кривди, на охоті покарати проступника, без відповідної дії не мають глибшого сенсу. Неповними та недостатніми вшануваннями пам'яті замучених голодом мільйонів дітей, мужів та матерів України будуть лише наші зітхання, чи жалобні сходини, бож це події проминаючі, які не залишають тривалого сліду. Нашим найбільшим промахом, якщо йдеться про вичерпне, серйозне та дбайливе документування страстей багато раз розпинаної України є безчинність. Але й не кращою є лише метушня, яка не дає жадного результату, бо зводиться до того, щоб якось відзначити роковини трагедії, щоб надрукувати в поспіху летючку та написати відтак довжелезний репортаж з влаштованої імпрези.

Терпіння перемінити в перемогу

Нам треба бачити ширший виднокруг потреб. Треба більш узмістовнити нашу діяльність, яка повинна бути творчим вкладом у буття нашого народу. Кожну перемогу, кожне досягнення, як теж кожне навіть несправедливе терпіння треба скапіталізувати і як незнищимий духовний скарб передати наступним і наступним поколінням.

Одначе це передавання, як теж інформування суспільств різних країн світу про Україну та вчинені супроти неї надужиття, розбої і злочини лише переказуванням, імпрезами та брошурками є недостаточне та непереконливе і без практичного значення в обставинах сучасного егоїстично нечулого на кривди та несправедливого світу.

Для глибшого й основнішого насвітлення жахів Великого голоду 1933 року, для повнішого й сильнішого акту оскарження Москви в сповнених над Україною злочинах, для віднотування для вселюдської історії тієї ганьби насилля людини над людиною потрібно вірогідних свідків, переконливого свідчення, потрібно дбайливо зготовленої документації у формі приступних широким колам людей публікацій.

Обсервуючи та знаючи недомагання нашої зорганізованої громади в цій країні, розпорошеність її думки та сил, недолугість у концентруванні акцій — протиудару та спротиву ворожим наступам, можна було передбачити, що в 50-ліття трагедії Великого голоду виникне в останній хвилині метушливість, яка є гіршою від безчинности, бо є фальшивим заспокоєнням нашого збірного сумління, мовляв, ми все, що можливо вчинили. Відбудеться декілька імпрез, піднесеться патріотичний оклик протесту та засуду Москви, надрукується якусь на коліні зготовлену публікацію, вартість якої незначна, сила арґументу обмежена, а можливості корисного розповсюдження ніякі.

Спостерігаючи ту невідрадну ситуацію, Головна Екзекутива Фонду Катедр Українознавства рішила накинути вже чотири роки тому на Український Науковий Інститут Гарвардського Університету завдання, яке виходить поза його біжучі обов'язки, понад його нормальне плянування академічної діяльности, в додатку до і так перевантаженого порядку кожноденних занять, зайнятись дослідами, збиранням матеріялів та підготовою монументальної наукової праці, що присвячена тим страхітливим рокам большевицького терору та розбою в Україні.

Про 1932-33 роки у нас є вже деяка добра література, але ґрунтовного та всебічного дослідження голодової облоги України, якою Москва хотіла зламати опір українського народу проти поневолення ще й досі немає. Західній світ мало знає та зовсім не розуміє трагедії 1933 року, яка є не лише лихоліттям України, але ганебною сторінкою історії людства.

Документація

Щоб скласти акт обвинувачення в шуканні справедливости, щоб вказати на порушників прав людини, щоб викликати вселюдський засуд злочинців — окупантів наших земель, потрібно спертої на солідній збірці писаних свідчень, вміло опрацьованої документації.

Чи спостерігаєте, дорогі читачі, як жиди настирливо, постійно невтомно, але уважно та дбайливо розголошують і документують голокост свого народу? Появляються сотні книг, брошур, статтей, фільмів. На тему мартирології жидівства влаштовують конференції, радіомовлення, телевізійні монтажі. І наголос ставиться на документації.

Постають жидівські центри: книгозбірні, музеї, архіви для визбирування кожної інформації, кожної вістки, свідчення, друків, знімок, протоколів та інших матеріялів, головною темою яких є знущання над жидами. І знову наголос на документації.

(Продовження буде)

Богдан Остап'юк

„ТЕРНОПІЛЬСЬКІ ТЕАТРАЛЬНІ ВЕЧОРИ" (1915-1917 рр.)

(Спогади сучасників)

III.

Не зважаючи на важкі умови царської адміністрації, театр брав живу участь у громадському житті нашого міста. Театральний хор співав у Середній церкві (Різдва Христового) з нагоди відкриття української гімназії та народної школи. У тому часі постав у Тернополі „Український Військовий Клюб ім. гетьмана Полуботка" який повернув театрові залю „Міщанського Братства". Знесено театральну цензуру, і це уможливило театрові ще більше присвятитись громадському житті. Члени театру допомагали влаштовувати Шевченківські концерти в Збаражі, Грималові і Підволочиськах. Полуботківський клюб доставляв авта для транспорту акторів. Театр влаштовував вистави в користь Українського Педагогічного Товариства і також на допомогу Національного Фонду для Центральної Ради в Києві. Праця театру відбувалась не раз під гуркіт гармат російського вогню на фронті, який був віддалений від Тернополя лише... 15 кілометрів, а обсерваційні рефлектори освічували вночі дорогу додому.

Настав 1917 рік. У Росії заносилось на революцію, повіяло новим духом свободи. В Києві 7-го березня постала Українська Центральна Рада під проводом проф. Михайла Грушевського. У запіллі і на фронті пролунав новий клич: „Далой войну, мір без анексій і контрибуцій". Дисципліна на фронтах занепала, деякі військові частини не хотіли далі воювати та влаштовували мітинґи, маніфестації за припиненням війни та поворотом домів. Хвиля демонстрацій не минула й Тернополя. Одного разу, вертаючи зі школи, побачив я, таки біля „Міщанського Братства", одного „городового" (міського поліцая), якому солдати зірвали шапку з голови, відібрали „оружіє", добре почастували п'ястуками, і казали йому йти на фронт „захищати родіну". Таких випадків було більше і ніхто з „городових не мав відваги показатися на вулиці. 10-го травня 1917 року театр вперше після останнього виступу в 1917 році влаштував концерт у честь Т. Шевченка, разом з місцевими організаціями. Володимир Калин деклямував на концерті поему Шевченка „Осії глава 14-та". З ініціятиви театру в Тернополі 27-го червня 1917 року влаштовано величавий концерт в перші роковини смерти Івана Франка. До організаційного комітету від театру входили: Микола Бенцаль, Іван Рубчак, Володимир Калин та Теофіл Демчук. Від громадян міста входили до комітету: проф. Ілярій Брикович, о. Григорій Скасків і д-р Степан Брикович. Редактор Іван Дурбак написав гарну статтю про цей концерт у „Свободі" в 1966 році, тому я наведу деякі уривки з цієї статті.

„27 червня 1917 р. була прекрасна погода. Все населення міста вийшло на вулиці. Непроглядні маси селянства з близьких і дальших сіл залили місто. Мерехтіли вишивки, стрічки, маяли прапори, плили людські ріки. Мешканці міста залягли всі вікна, балькони, сиділи навіть на дахах, на плотах. Після Служби Божої й панахиди за душу Івана Франка в Середній церкві, золотоустий проповідник о. Михайло Світенький, парох Ладичина, виголосив надхненну проповідь. Він порівнав Франка із старозавітнім Мойсеєм, що як Франко не дійшов до обіцяної землі, — одначе дух Франка вітає над вільною Україною і кличе до виконання його заповітів, щоб Україна засіла в народів вольнім колі'. Незабаром після закінчення церковних відправ, — пише І. Дурбак, — уформувався величавий маніфестаційний похід, який пройшов головними вулицями міста. На чолі походу їхав на білому коні Іван Рубчак у гетьманській одежі з булавою в руці. За ним їхали Микола Бенцаль і Ярослав Сеньків з синьо-жовтими прапорами, а дальше їхала в козацьких одностроях вся театральна братія з прапорами, бунчуками та козацькими інсиґніями. Чудові козацькі одяги, різнобарвні жупани, прапори, творили мальовничу картину. Здавалося, що це справжні запорожці, козаки, гетьмани. За ними їхали кінні бандерії членів „Просвіти", „Січей", „Сокола" з довколишніх сіл, члени Полуботківської організації, члени „Міщанського Братства", жіноцтво, учні нововідкритої гімназії та народної школи. „До походу, — згадує Дмитро Чуб у своєму спогаді про Рубчака, прилучилось п'ять українських полків, що поверталися з фронту з п'ятьма оркестрами". „З балькону, — згадує І. Дурбак, — промовляли голова ювілейного комітету проф. Ілярій Брикович, представник Військового клюбу ім. Полуботка, колишній посол зі Збаражу А. Шмігельський, д-р Степан Брикович. На сходах 'Міщанського Братства' о. Григорій Скасків закликав людей рознести скрізь радісну вістку, що Україна воскресла".

Увечері того ж дня у залі „Міщанського Братства" відбувся концерт, присвячений І. Франкові. Святочну доповідь виголосив проф. Іван Франчук. Він говорив, — згадує Дурбак, — про УСС-ів, як духових дітей Франка, що підняли меч Івана Мазепи і відновили недокінчений бій під Полтавою. Про війну говорив він, що була трагічною, братовбивчою, бо по обох боках воювали сини українського народу. Співав великий мішаний хор, гімназійний хор, деклямували артисти театру. Старшина з Військового Клюбу Полуботка відчитав I-ий Універсал Центральної Ради, що викликало загальне захоплення".

У моїй пам'яті залишилась одна точка програми концерту, а саме сольоспів Софії Стадникової, яка маєстатично, в народному одязі вийшла на сцену, тримаючи в одній руці синьо-жовтий прапор, а у другій козацьку шаблю. Легко коливаючи прапором, вона почала співати милозвучним сопраном стрілецьку пісню до слів Миколи Вороного:

О Україно, о люба ненько,
Тобі вірненько присягнем.
Серця кров і любов
Все Тобі віддати в боротьбі!

Заля на мить неначе завмерла, здавалося попала у якусь чарівну екстазу. Але після першої стрічки зірвалась буря оплесків, пронеслись вигуки „Слава", „Ще не вмерла Україна". Після закінчення пісні заля гула, ревіла від захоплення. На сцену посипались квіти, а старшини кидали їй під ноги срібні і паперові рублі. Здавалось захопленню та оваціям не було кінця. Цей образ усміхненої красуні — Стадникової, яка довгі роки була зіркою та окрасою наших сцен, назавжди залишився у моїй пам'яті.

Цим величавим концертом закінчили незабаром „Терно-

(Закінчення на стор. 3)

Війна Ізраїля зі стейтом Тексас

По дорозі на Союзівку з моїм 14-літнім внуком Михайлом я сидів ззаду в авті. Через довгий стейт Пенсильванія дорогою число 80 я старався нав'язати з ним розмову та мені не йшло. Він мав в руках книжку, відповідав на питання відривчасто і все заглиблювався у книжку.

—Що це за книжка, Михайло?—запитав я його.

– О, це дуже інтересна книжка, „бест селлер", молоді хлопці з моєї кляси радили мені купити і прочитати,—відповів він.

—Ну то маєш час прочитати, коли приїдемо на Союзівку, або як будеш у бабці Олімп і Ваcьків, що живе з дідом Михайлом біля Союзівки,—радив я.

На це хлопець відповів, що цікавість не дає йому чекати, мусить скоро закінчити.

—Що за книжка?—питаю ще раз. Дав мені книжку в руки, на ній напис „Israel war wich Texas". У дальшій розмові з Михайлом я довідався, що брошура—це фікція, яка має відбутися в 1995 році. В тому році стейт Тексас, невдоволений політикою федерального уряду, вийшов зі складу З'єднаних стейтів Америки, проголосив самостійність, викрав президента.

В Америці без президента не могли рішити ні Конгрес, ні вицепрезидент, що робити. У такому безголов'ї Ізраїль запропонував свою допомогу. Він вислав батальйон спеціяльно вишколених парашутистів, які прилетіли літаками до Америки і заатакували збройні сили Тексасу, звільнили президента і виарештували ворохобників.

З вдячности за допомогу Ізраїля ЗСА дали жидам (ізраїльтянам) великі приділи землі і прийняли їх як рогман. Бо малий Ізраїль був вже переповнений жидами і просив дозвслу колонізації великих просторів на заході Америки.

Чи так станеться в Америці в 1995 році? Це фікція, і напевно, цього не буде. Не буде бунту Тексасу, як і не буде викрадання президента. Тут є широко закроєна акція (невинна) для здобуття прихильного наставлення молодих поколінь Америки до жидів, поколінь, що будуть колись при владі.

Чому Михась купив таку книжку? Всі хлопці є переважно мілітаристи, вони шукають пригод і слово „війна" їх притягає. Я думав, що Михайло стане по стороні американського стейту Тексас зі своїми симпатіями а він—по стороні Ізраїля, що звільнив президента Америки.

Під впливом такої розмови з внуком Михайлом, подумав я: чому не знайшовся (може ще знайдеться) якийсь з українських письменників в ЗСА, який написав би якусь фікційну брошуру про козаків-лицарів, які ні звідти ні звідси прийдуть до Америки славу здобувати? Такі відважні брошури, як наприклад, про Гайдарівський рейд й інші визвольно-фронтівські публікації є добрі для нас, тих, що знають географію України. Ми хочемо допомоги від Америки, хочемо прихильности уряду, чекаємо нового Вашінгтона і „мучимо" нашу молодь на курсах українознавства трипільською культурою чи Сковородою.

—Що ти знаєш про Сковороду?--запитав я раз свою онуку, що приготовлялася до матури. Відповідь: він був бідний, ходив поміж люди від села до села, писав книжки. Сковорода представлений як жебрак!

А що ми робимо для американської молоді(неукраїнського походження), яка не знає, навіть, де знаходиться наша Україна? Нічого! Ми хочемо зберегти нашу молодь. Це, в першу чергу, велика робота, але що даємо американській культурі, що робимо для зискання симпатії Америки? Відколи прихали нові політичні еміґранти до Америки, ми втратили навіть ті симпатії, що ми їх мали. Бо як може Америка нас полюбити з подвійними маніфестаціями, подвійними організаціями чи подвійними президентами екзильного уряду і правління України?

Степан Куропась

„Тернопільські..."

(Закінчення зі ст. 2)

пільські Театральні Вечори", свою мистецьку діяльність. Почалась контрофензива австрійсько-німецьких з'єднань, які в серпні 1917 року зайняли Тернопіль. Театр самоліквідувався, а більшість акторів вступала у ряди УСС-ів. На останніх ліквідаційних Зборах, рішено передати багату ґардеробу, театральну бібліотеку, музикалії, перуки та інше театральне майно на власність театру „Української Бесіди" у Львові. Збірку афішів, поодиноких і збірних світлин акторів, летючки, дерев'яну матрицу, печатку театру, передано Науковому Товариству ім. Т. Шевченка у Львові.

З нагоди 50-річчя ювілею „Тернопільських Театральних Вечорів", який відбувся в Тернополі 16-го жовтня 1965 року, Ганна Юрчакова, колишня акторка цього театру, подарувала альбом з театральними знімками Обласному Краєзнавчому Музеєві міста Тернополя. Вона мріяла дати в день ювілею свій акторський речитатив з вибраних сцен п'єси „Наймичка". На жаль, не діждалась цього ювілею, померла у Львові 6-го липня 1965 року на 86 році життя. Одним з останніх акторів цього театру залишився в живих Теофіл Демчук, відомий театрознавець, літописець спогадів про українські театри та корифеїв нашої сцени. Сьогодні він проживає у Польщі і ділить сумну долю українських, лемківських примусових переселенців. Часто поміщує свої спогади в літературному і популярно-науковому журналі „Наша Культура", в місячному додатку тижневика „Наше Слово", яке виходить у Варшаві вже 26 років.

• • •

Закінчуючи ці рядки про наш театр, хочу підкреслити не лише його професійну працю у вишколенні багатьох, нових адептів нашої сцени, які згодом увійшли до наших театрів в Україні, включно із славнозвісним „Березолем", але також, цю велику роботу, що її він провів серед населення Тернополя і Тернопільщини. Своїм живим мистецьким словом театр будив і скріплював національну свідомість народних мас. Він передусім розкрив очі і душу нашим рідним братам з-над Дніпра, які в мундирах царської армії переконалися, що тут у Галичині живуть не „австріяки" чи „германці", але такі ж самі українці, сини одного народу! В цьому аспекті наш театр блискуче виконав свою місію-завдання. Його мистецька робота, активна участь у громадському житті, буде записана золотими буквами в історії давнього Тернополя.

ЦИМ ПОВІДОМЛЯЄМО, ЩО
дня 11-го вересня ц. р.
відбудуться
ІНФОРМАЦІЙНІ ЗБОРИ
на які запрошується всіх Членів Відділів, збірщиків, Жертводавців і всіх Прихильників акції
„ДІТИ-ДІТЯМ".
Збори відбудуться о год. 1-ій по пол. в нашій домівці ч. 203 Друга Авеню, Ню Йорк, Н. Й.
О год. 2-ій відбудуться
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УААЖДО
Існування і добро Організації залежні від Вашої присутности.
ЗА УПРАВУ:
А. Давиденко, *секретар* **О. Томашівська**, *голова*

Вітаємо два дипломи в одній родині

Кожний раз коли сповіщається про академічні успіхи представників і представниць нашого молодого покоління, наші українські спільноти відчувають хвилини радости і надій. Сучасна доба великого наукового поступу зустрічає та вітає передусім людей з вищою освітою та високими кваліфікаціями. Особливо для нас, українців, які поставили собі священне завдання служити ідеалам визволення і завершення української вільної держави, кожна українська дитина, яка досягнула вищого наукового ступеня, зберігши в душі український патріотизм і любов до України, є найдорожчим скарбом.

Д-р Лідія М. Василин

Сьогодні з радістю вітаємо молодих прикладних та високосвідомих брата і сестру, яким припала рідкісна нагода в той же самий час втішатись плодами довгих років сумлінних студій, одержавши заслужені дипломи Цими гордістю і потіхою нас усіх є улюблені нашої лосанджелеської громади д-р Лідія Василин, яка закінчила право, та її брат Роман Василин, який одержав ступінь бакалявра з економіки.

Мґр Роман Л. Василин

Щоб краще пізнати цих наших нових професіоналістів, зупинимося на Лідії Василин. Вона успішно закінчила навчання в університеті Південної Каліфорнії з відзначенням Фі Бет Каппа, у відділі міжнародних відносин й економії. Згодом здобула ступінь магістра в тому ж університеті з міжнародних відносин і була нагороджена „fellowship".

В 1980 році відбула 18-ий „Stage de Etude" в Об'єднаних Націях в Женеві, де репрезентувала ЗСА. Цей спеціяльний курс для вибраних студентів був оплачений надзвичайною нагородою університету Південної Каліфорнії. Згодом Лідія вступила в Правничу школу Лайола в Лос Анджелесі, де розпочала студії права. В тому університеті була активною членкинею редакційної колегії університетського правничого журналу. Закінчивши правничі студії у тому році, одержала ступінь доктора права.

Не зважаючи на переобтяження студіями д-р Л. Василин була завжди активною в українському громадському житті, часто виступала з гарно опрацьованими доповідями, що їх виголошувала чистою українською мовою. Вона також володіє, крім англійської, ще еспанською, німецькою і російською мовами. Л. Василин—активна членка 293-го Відділу УНСоюзу та управи осередку СУМА

Завжди привітна та чарівно усміхнена, скромна та одночасно повна української гідности, д-р Лідію Василин любить і шанує уся наша громада. Тому всі ми щиро бажаємо їй найкращих успіхів, які вона, безумовно, осягне.

Вітаємо ми і її брата Романа Василина, який розпочав свої університетські студії у відомому університеті „UCLA" відзначився в ньому і був нагороджений Фундацією Марії Бек та „UCLA Alumni Scholar" й іншими відзначеннями та здобув перше місце з україніки. Ступінь бакалявра з економіки Роман здобув в Каліфорнійському університеті в березні ц.р.

Влітку 1979 він був учасником курсу „Література і філософія" в Українському Вільному Університеті в Мюнхені. Розмовляє бездоганно, крім української та англійськими мовами, французькою та еспанською. Завжди життєрадісний і привітний Роман Василин знаний своєю громадською активністю, є активним членом управи осердку СУМА та членом українського танцювального ансамблю „Явір".

Як талановитий мистець гри на фортепіяно від 1977 року до 1981 був акомпаньятором каліфорнійської молодої філгармонії оркестри та давав мистецький вклад під час різних імпрез нашої громади.

В пошані до батьків, Віри і Нестора Василинів, що вклали в душі своїх дітей любов до України, нам приємно привітати д-ра Лідію та Романа Василиних з їх академічними досягненнями, а особливо привітали їх як взірцевих українських патріотів високої культури і моралі молодих представників нашої здорової зміни.

Д-р Святополк Шумський

НЕПРАВИЛЬНІ ПРІЗВИЩЕ І ЧИСЛО ТЕЛЕФОНУ

У другому параграфі у вістці „Д-р І. Новосівський перейшов операцію" („Свобода" ч. 159 23-го серпня) прізвище доктора подано як Новаківський. Операцію перейшов д-р І. Новосівський.

У репортажі Т. Карданинець „Процвітає кобзарське мистецтво" („Свобода" ч. 162 26-го серпня) подано неправильне число телефону. За інформаціями у справах, згаданих у репортажі, слід звертатися до Лідії Чорної, телефонуючи на число (212) 658-7449. — Ред.

Українці Міннесоти відзначили 50-річчя Великого голоду в Україні

Заходами громадського комітету, організованого двадцятьма організаціями і шістьма церковними громадами, українці Міннеаполісу і Сейнт Полу гідно відзначили 50-річчя Великого голоду в Україні. В організуванні програми цього сумного ювілею взяли участь: українська православна парафія свв. Володимира і Ольги, українська католицька парафія св. Константина, українська православна парафія св. Михаїла, українська католицька парафія св. Стефана, українська православна парафія св. Юрія Переможця, українська євангельська баптистська громада, Союз Українських Ветеранів, Союз Ветеранів Українського Резистансу, Товариство прихильників УНР, 32-ий Відділ ОДВУ, 110-ий Відділ СУА, ОДУМ, 16-ий Відділ СУА, ОУРДП Пласт, Пластприят, Товариство Українських Інженерів, хор „Дніпро", Українська Студентська Громада, Організація Української Католицької Молоді, Ліга Українськії Православної Молоді, Організація Баптистської Молоді, 134-ий Відділ Союзу Українців Католиків „Провидіння", 345-ий Відділ УНС, 487-ий Відділ УНС, 15-ий Відділ Українського Золотого Хреста.

Під патронатом всіх українських церков створено Комітет під назвою Громадський комітет стейту Міннесота для вшанування жертв голоду в Україні 1932-33 років, у склад якого увійшли: мгр Люба Менжега, Дмитро Татарин, інж. Валентина Єрмоленко, Михайло Каркоць, Павло Воробій, Анатолій Кушнір, Андрій

(Закінчення на стор. 4)

РАДІО СТОЛИЦІ Сомалії Могадішу повідомило у вівторок, 30-го серпня, про те, що ЗСА дали Сомалії 20 мільйонів долярів на здійснення проєкту будівництва і модернізації стратегічного порту Берберa. Міністер громадського будівництва полковник Ахм... Гассан Муса заклав камінь у фундамент порту довжиною 1,000 футів.

Український Музичний Інститут Америки, Інк.
з жалем повідомляє, що 30-го липня 1983 р. відійшла у Вічність

бл. п.
ІРЕНА ЗАЯЦЬ
довголітня учителька УМІ.
•
Родині Покійної складаємо щирі співчуття.
Президія УМІ

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що в понеділок, 15-го серпня 1983 року, з Волі Всевишнього відійшла у Вічність
наша Найдорожча
ДРУЖИНА І МАМА
бл. п.
СТЕФАНІЯ БАХ
з дому КРАМАР

ПОХОРОН відбувся в четвер, 18-го серпня 1983 р. з української католицької церкви св. Йосафата, Рочестер, Н. Й.

Залишені в глибокому смутку:
МУЖ, СИНИ з ДРУЖИНАМИ,
ДОНЬКА та ВНУКИ і ближча Родина
•
ПОДЯКА
за бл. п. Стефанії Бах

Цією дорогою висловлюємо найщирішу подяку всій Родині, Приятелям і Знайомим та всім Тим, які взяли участь у похоронних відправах, тризні та висловили своє співчуття усно, писемно чи телефонічно і тим причинилися до облегшення нашої тяжкої і невіджалуваної втрати.

Хай Бог нагородить щедро Всіх за співчутливі серця і добрі діла.

В глибокому смутку —
ЧОЛОВІК І ДІТИ

ТОВАРИСТВО ПРИХИЛЬНИКІВ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ
м. Нюарку-Ірвінґтону, Н. Дж.
повідомляє, що
в неділю, 11-го вересня 1983 р. (10:15 год. дня)
в Українській Православній Церкві
Святого Вознесіння в Мейплевуд, Н. Дж.
при 650 Ірвінґтон Авеню
буде відправлена
ПАНАХИДА
за св. п. Голови Директорії і Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки
СИМОНА В. ПЕТЛЮРИ,
Президента УНР
АНДРІЯ ЛІВИЦЬКОГО,
Президента УНР в екзилі
СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО,
Віце Президента
ІВАНА БАГРЯНОГО
та всіх померших членів Товариства:

о. Володимира Буката	Зенон Стефанів
о. Микола Харищак	Теодор Вислоцький
Іван Батюк	Осип Утрисько
Вячеслав Стенгач	Марко Гавриш
Михайло Юров	Іван Заневич
Олексій Сем'янцев	Іван Гладун
Тимофій Безуглий	Богдан Олесницький
Микола Шлемкевич	Ярослав Яворський
Володимир Бемко	Іван Шабельський
Сафрон Федів	Борис Мартос
Іван Нагнибіда	Людвик Мигаль
Яків Танцюра	Микола Стройник
Петро Чижик	Микола Зайцев
Віктор Сигалів	Михайло Ґой
Ростислава Темницька	Всеволод Бистрицький
Евген Храневич	Софія Олесницька
Антоніна Кордуба	Іван Гончаренко
Мирон Литвин	Прокіп Івченко
Февронія Дорошенко	Петро Богданський
Василь Ґілевич	Кузьма Марущак

Проситься всіх членів Товариства Прихильників ДЦ УНР, Українське Громадянство і зокрема Родини Покійних взяти участь у Поминальній Відправі.
УПРАВА ТОВАРИСТВА

Ділимося сумною вісткою з Членством Організації Українських Націоналістів, з Членством Українського Націоналістичного Руху та усією Українською Громадою, що в понеділок, 29-го серпня ц. р. в 7-ій год. веч. упокоївся в Бозі на 73-му році життя в шпиталі Clara Maass Medical Center в Belleville, N.J.
сл. п. мґр.
АНДРІЙ ПОВХ
голова Генерального Суду ОУН

ПАНАХИДА буде відправлена в п'ятницю, 2-го вересня 1983 р., о год. 8-ій веч. в каплиці похоронного заведення Литвин і Литвин в Юнійон, Н. Дж.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., о год. 9:00 рано в суботу, 3-го вересня 1983 р., а після жалобних відправ, Тлінні Останки Покійного будуть похоронені на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Просимо Членів ОУН і Членів УНРуху взяти численну участь у жалобних відправах і похороні.
•
Дружині і Родині Покійного складаємо глибокі співчуття в Їх великому горю.
Провід Українських Націоналістів

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими що дня 31-го серпня 1983 року відійшов у Вічність
наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ І ПРАДІДУСЬ
бл. п.
ЙОСИФ ЯРЕМА

ПАРАСТАС у п'ятницю, 2-го вересня 1983 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Higgins при 209 W. 8th Street, Plainfield, N.J.

ПОХОРОН в суботу, 3-го вересня 1983 р., о год. 9-ій ранку з похоронного заведення до української католицької церкви Рождества Пречистої Діви Марії в Ню Бранзвику, Н. Дж., а опісля на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Брук, Н. Дж.

Горем прибиті:
дружина — АННА
дочка — СОНЯ з мужем РОБЕРТОМ МЕК НАЛТІ
син — ЮРІЙ з дружиною БАРБАРОЮ
внуки— РОБЕРТ, МИХАЙЛО, ДАНИЛО, МАРКО
правнучка — МЕҐІН
та ближча і дальша Родина в Америці й Україні

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що ранком, 31-го серпня 1983 р. відійшла у Вічність
наша Найдорожча МАМА І БАБУСЯ
бл. п.
ЕВСТОЛІЯ КМЕТА
з роду СТОЛЯРСЬКА
нар. 1901 р. в Рахни-Польові, Поділля, Україна.

ПАРАСТАС — в п'ятницю, 2-го вересня 1983 р., о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 Іст 7-ма вул., Ню Йорк, Н. Й.

ПОХОРОН — в суботу, 3-го вересня 1983 р., о год. 9:30 ранку в церкві Всіх Святих, 206 Іст 11-та вул., Ню Йорк, Н. Й., а потім на цвинтар св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
ІГОР І НАДЯ КМЕТА — син з дружиною
АНДРІЙ І ЛЕСИК — внуки
ОЛЯ КЕКІШ та ближча і дальша Родина

Братство кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА
Крайова Управа в ЗСА
ділиться сумною вісткою з Побратимами, кол. Вояками-Українцями та всім Українським Громадянством, що дня 19-го серпня 1983 р. відійшов, ненадійно, у Вічність

сл. п. д-р
БОГДАН СЕМЕНЮК

кол. вояк 1-ої Української Дивізії, довголітній член Крайової Управи Братства 1-ої УД УНА, голова Братства Охорони Воєнних Могил „Броди-Лев", та відомий громадський діяч.
ПОХОРОН відбувся дня 23-го серпня 1983 р. із похоронного заведення Петра Яреми на український православний цвинтар св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.
•
ВШ. Дружині, Донькам та Родині Покійного складаємо наші найщиріші співчуття.
КРАЙОВА УПРАВА в ЗСА БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

СВЯТА СОФІЯ — РЕЛІГІЙНЕ ТОВАРИСТВО УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ, ЗСА
ділиться сумною вісткою з Членами Товариства Св. Софії, Діячами Патріярхального Руху та з широким загалом Українського Громадянства, що дня 21-го серпня 1983 року, відійшов у Вічність

бл. п. проф.
Іван-Богдан Вертипорох
народжений 1-го січня 1909 року,
щедрий Жертводавець-Меценат Постійного Патріяршого Фонду Товариства Свята Софія, великий приклонник Ідеї Патріярхату та невтомний борець за права Української Католицької Церкви.
ПОХОРОН відбувся дня 24-го серпня 1983 р. у Ст. Петерсбурґ, Фльорида.
•
ВШ. Дружині Покійного, Пані Юлії та всій Родині, складаємо наші найщиріші співчуття.
Управа Товариства Св. Софії, ЗСА

Голова КГК...

(Закінчення зі стор. 1)

дана Витвицького „Інший Голокост" про нацистські знущання над українцями, поляками, циганами, балтійцями тощо).

Симпозіюм зорганізовує д-р Мирон Куропась, заступник головного предсідника УНСоюзу, освітній діяч, автор наукових і публіцистичних праць, колишній дорадник президента Джералда Форда у етнічних справах. Матеріяли з симпозіюму появляться друком заходами Американського Ентерпрайз-Інституту, що його очолює якраз проф. Майкел Новак. Спеціяльно зупинився проф. д-р Петро Стерчо на справі англомовної пресової комісії КГКомітету, на справі англомовної пресової комісії КГКомітету, на головство в якій вдалося запросити фахового журналіста з молодшої генерації Андрія Білика, який розгорнув незвичайно жваву діяльність, виробивши знаменитий плян праці і заанґажувавши до допомоги фахівців (напівплатних) з ділянки публічних відносин — паблік рілейшен — для зв'язку з американськими керівними чинниками та засобами масової інформації. Для американських діячів, преси, радіо й телебачення приготовано спеціяльні „Пресові течки" з друкованими матеріялами про Великий голод 1932-1933 років в окупованій червоною Москвою Україні. Пожвавлено також ділянку україномовної пресової комісії, хоч тут варт ще більше попрацювати.

З вдоволенням ствердив невтомний голова Комітету підготовку, переведену імпрезовою комісією, зокрема її головою інж. архітектом Юрієм Повстенком, на місці, який подбав про прегарну програму Меморіяльного концерту в Кеннеді Центрі. На Концерті, — казав голова, — адже мають бути продані ВСІ квитки; місць у залі є понад дві тисячі. Передбачається дійсно великий наплив народу до столиці ЗСА в неділю, 2-го жовтня, й можна сподіватися доброї фреквенції на всіх запляснованих активностях Меморіяльного Дня, що має стати так само пам'ятним, як ним став День відкриття пам'ятника Найбільшому Українцеві всіх часів — Тарасові Шевченкові 20 років тому тут же.

Професор Ю. П. Стерчо розповів про звернення К-ту до всіх парохів усіх церков по Америці всіх трьох українських віровизнань, щоб всечесні отці вже в неділю, 25-го вересня, в день початку Меморіяльного Тижня у Вашінґтоні, відправили Служби Божі в намірені України і українського народу й панахиди за мільйони замучених штучним голодом українських селян на початку 30-их років, та за сотні тисяч „ворогів народу", українську національну інтеліґенцію й мільйони „куркулів" і „підкуркульників", постріляних в застінках ЧеКа, ҐПУ, НКВД, КҐБ чи вигнаних на Сибір за час 60-річної большевицької окупації України. Отці-парохи також запрошені Комітетом, щоб вони проголосили одноденну голодівку напередодні Меморіяльного Тижня, тобто у суботу, 24-го вересня, для всіх вірних своїх церков, а заощаджені в той „безобіду день" гроші щоб взяти на народні цілі. До такої одноденної голодівки слід заклйкати своє членство й прихильників також українським організаціям, установам та іншим групам, що об'єднують українців, та й незорганізованим громадянам-українцям, бо спадщина у нас усіх рівна.

З увагою й цікавістю прослухали члени редакції саму історію постання цього Крайового Громадського Комітету, і те, яким чином став сам д-р П. Стерчо його головою. Цей щасливий вибір незвичайно діяльного й відомого українського громадського діяча, — на думку редакторів щоденника, — дуже сприяє тому, що праця Комітету йде добре вперед. З досвіду в Комітеті напевно варт написати самому голові цікавий спогад-статтю.

Голова д-р П. Стерчо стоїть на чолі КГКомітету не самітно: він має чимало добрих помічників, „навіть дуже добрих", — згідно з його доброзичливим окресленням. Трудноші перемагаються, якщо вони виникають, зі здоровим гумором, що, зрештою, „робить життя цікавішим", — каже голова.

По Америці діє вже 17 місцевих комітетів, і проф. д-рові П. Стерчові особливо було приємно привітати два комітети новозасновані влітку. Це Нюйоркський комітет для відзначення у Вашінґтоні 50-ліття голодомору на Україні, створений за старанням та ініціятивою Українських Комбатантських Організацій і під патронатом українських місцевих церков; його очолив Всеволод Саленко. Другий Комітет засновано у Рочестері. Його очолив Андрій Стеців. Тепер є вістки про організування й інших місцевих комітетів, про що інформуватиметься пресу.

Тим часом у всієї української громади в ЗСА одна мета — провести Меморіяльний Тиждень, Меморіяльний День і Меморіяльний Концерт у Вашінґтоні якнайчисленніше і якнайуспішніше, для чого невтомно працює Крайовий Громадський Комітет і його голова — д-р Петро Юрій Стерчо.

А нам — громаді — належить останнє слово — прибути до Вашінґтону з близьких, далеких і найвіддаленіших місць у ЗСА, щоб монолітом стати й довести світові, що „ніхто не перекреслить наш народ". Народ наш був, є і завжди буде!

ПРО НЕБЕЗПЕЧНІ для життя й здоров'я американців хемічні й нуклеарні (та й інші) покидьки від різних підприємств говориться в Уряді й пресі тут багато, як і визначується приблизно кількість кубометрів таких покидьків, що їх можна передбачити на рік часу наперед. Так раніше Федеральна Агенція для охорони довкілля обрахувала на рік 1981-ий кількість цих небезпечних покидьків на 40 мільйонів кубометрів, що насправді виявилося в чотири рази менше дійсного застрашуючого стану. Цих небезпечних покидьків випродуковано в Америці того року 150 мільйонів кубометрів (кубометр — метрична тонна), — пише „Ню Йорк Таймс" з 31-го серпня ц.р.

Дві правди...

(Закінчення зі стор. 2)

ється цинізм. Шкільні діти ходять і збирають гроші з гаслом „Допоможімо дітям В'єтнаму", а потім за зібрані гроші купують морозиво. Коли їх викрила учителька і справу розглядали на шкільних зборах — діти зовсім не соромилися.

Піонери вступають у комсомол, щоб дістати характеристику „суспільно-політичної активности", для вступу в університет. Студенти вступають в партію, щоб дістати „блат" — знайомство і залишитись на праці в столиці, або Ленінграді. Молоді фахівці вступають у партію, щоб дістати помешкання без черги, купити авто, поїхати за кордон, щоб накупити одежі. Інакше кажучи — партія це шлях до певного добробуту.

Ані комсомольці, ані партія не вимагають від своїх членів правдивости. Ніхто не цікавиться тим, хто у що вірить. Люди вважають здебільшого дисидентів ненормальними. Вони наївні діти, але безпечні, вони вірять у неможливе. Як так? Людина могла мати „дачу" (дім за містом), авто, добру платню, можливість поїхати за кордон — від усього того відмовилася?

І комуністична партія боїться дисидентів, боїться правди, боїться п'яних на вулицях, які нецензурними словами зневажають партію, боїться робітників і селян, себто боїться можливости об'єднання їх у протипартійну силу.

Чим тоді все таки тримається система? Як розуміти поняття, що його називаємо „соціялізм"? Найчастіше слова „соціялізм" розуміють виключно як ідеал справедливости, рівности, суспільної справедливости, певности у завтрішньому дні. Крім того слово „соціялізм" має в собі й інше важливе значення, а саме конкретні засоби як таку мету можна осягнути, або як досі її осягають. У такому розумінні соціялізм — це знищення приватної ініціятиви, ліквідація приватної власности, разом із власниками та система „плянової економіки".

Для багатьох соціялістів соціялізм існує тільки в першій редакції. Вони вірять, що добробут, свободу для всіх можна легко осягнути, але нічого не згадують про те, яким шляхом це можна здійснити. Одначе якою шляхетною не була б мета, не можна іґнорувати засобів її реалізації. Таким чином дискусія звужується не до остаточної мети, а до того яким шляхом її можна осягнути.

Тут варто згадати ролю інтелектуалів у тоталітарному формуванні суспільства. Це відноситься не тільки до Совєтського Союзу. Британські вчені також працювали на тому полі. Догма, згідно з якою хід історії підпорядковується законам науки, особливо пропагується сторонниками деспотизму. Це навіть зрозуміло, що така догма не звертає уваги на дві найбільші їм ненависні справи — свободу людини та її ролю в історії.

На фоні марксизму проявляються всі характерні властивості інтелектуала-тоталітариста, що йдуть в парі з ненавистю до европейської цивілізації. Такі люди думають, що тільки вчені знають як правити суспільством. Того роду інтелектуал не певен, що таке „свобода" і чи взагалі вона існує.

Перевага совєтської людини над іншими в тому, що вона знає як виглядає теорія соціялізму і як виглядає практика. А про практику соціялізму на Заході часто нічого не знають, або не хочуть знати. Західнім інтелектуалам належить геніяльна дефініція примусової колективізації як цікавого соціялістичного експерименту.

Совєтська людина живе у двох світах — пропаґанди і щоденної правди. А це нищить ментальність. На Заході досить часто прийнято говорити про „спротив" системі в СССР. „Спротив" є, але він не має політичного обличчя. „Спротив" полягає в тому, що звичайна совєтська людина, де б не працювала, нищить совєтську економіку. Вона — людина — відвикла нормально працювати. Вона працює дуже погано і щодня краде. Краде все, що можна безкарно потягнути. Є в СССР прислів'я: „Де б не працювати, аби не працювати". Ось кілька прикладів совєтського економічного „спротиву". Диктатура пролетаріяту виявилася утопією. В ході історії утопію замінено однопартійною державною диктатурою-партократією. Ця диктатура не може задоволити матеріяльних і духових потреб суспільства. Для прикладу візьмемо виріб холодників-ледівничок. Це побутове обслуговування. У СССР випродуковано 2,7 мільйона штук, а в ЗСА 4.5 мільйона штук. (Мы и планета, М. 1967). Електроенергії — ЗСА 1387 млрд кіловатогодин. СССР 588 млрд кіловатогодин. (Мы и планета, М. 196-7).

В СССР 40 відсотків електричних двигунів перестають працювати протягом одного року. Направа коштує більше як будова нових. (Бардин Д. Производительность труда и эффективность производства. Издание „Знание", М. 1967)

Трактори поганої якости. Щорічні витрати на направу коштують 2 мільярди рублів.

Витрати на науку в СССР 1965 року 6.5 мільярда рублів. В ЗСА тільки по федеральному бюджеті 14 мільярдів долярів плюс пожертви меценатів і промисловости 21 мільярдів долярів, себто в три рази більше. (Капица П. Теория, експеримент, практика. Издание „Знание" М. 1966).

Видайність праці совєтських вчених удвічі менша як в ЗСА. Ефективність виробництва 1962 року була приблизно 39-48 відсотків американської.

А ось ближче до зрозумілого щоденного життя. „Наш інститут має гарне звучне ім'я. Але половина робочого часу проходить у нас в розмовах, у читанні газет і журналів. Буває, що люди просто плачуть без роботи. Широко практикується в шахмати в робочий час. Жінки ходять у крамниці, або й на денні сеанси в кіно, зокрема літом, коли начальство на відпустці (Д. Викторов. Инженер. Москва).

На Півночі втрати із-за відсутности техніки більші як 400 мільярдів рублів річно. На Колимі на ремонт одного бульдозера тратиться 12 тисяч рублів річно. Новий коштує сім тисяч рублів.

Українці...

(Закінчення зі стор. 3)

Соборна Панахида за спокій душ жертв Великого голоду в Україні

Каркоць, Михайлина Реймонд, д-р. Михайло Козак, д-р Анатолій Лисий, д-р Петро Попадюк, д-р Володимир Анастас, д-р Юліян Павлишин, Славко Новицький, Василь Станиславів, Надія Каркоць, Леся Луцик, Ірина Плювак, Олександер Полець, Аліса Данилюк, Леся Глинянська-Парех, Оксана Соловей, Антін Семенюк, Леонід Марущак, Федір Гайовий, Ольга Гамота, інж. Степан Тисовський, Олександер Канюка, Володимир Анастас мол., Галина Палажаєнко, Джім Німчук, Віктор Гуща, Ніна Булавицька, Микола Денисюк, Катря Гуцал, Юрій Луцик, інж. Богдан Гамота, Михайло Ковалевський, Василь Панчук, Григорий Литвин і Пилип Шайда.

Комітет очолила Почесна президія: о. митрат д-р Степан Кнап, о. протоєрей Микола Митулинський, о. протоєрей Михайло Куданович, о. Степан Женчук, пастор Микола Бездітко, ген. Василь Филинович, а також сенатори ЗСА Дейвид Дуренберґер, Руді Бошвіц і д-р Рудольф Веколі, професор історії і директор еміґраційного архіву при Міннесотському університеті.

Основну увагу Кометет звернув на інформування американського суспільства і його провідних політичних, релігійних і громадських діячів, пресу, радіо і телевізію. Вислано понад 600 листів з інформаціями про голод.

У суботу, 13-го серпня, завдяки заходам о. митрата Кнапа, найбільш поширена в Міннесоті газета „Міннеаполіс Стар енд Трібюн" помістила під патронатом всіх українських церков, односторінкове оголошення з фотографіями і поясненнями про Великий голод в Україні.

У п'ятницю, 19-го серпня, на радіостанції міннесотського університету КЮОМ відбулася одногодинна програма під заголовком „Великий голод в Україні". Учасниками були: Андрея Грицко-Джелм, д-р Михайло Козак, д-р Анатолій Лисий і д-р Володимир Анастас. Програма, котрою проводив Енді Марлов, включала підібрані до теми українські пісні у виконанні Капелі Бандуристів з Дітройту; короткий нарис історії України і дискусію про голод і його затаювання совєтською владою і деякими західніми журналістами

Головна жалобна програма відбулася у неділю, 21-го серпня. Вранці на телевізійній станції ВССО, під керівництвом Джон Галос, відбулася програма „Голод—Голокост України". Програму започаткував хор православної парафії св. Юрія Переможця, а про голод розказували о. митрат д-р Степан Кнап, Мотря Колотій і д-р Михайло Козак. Велике враження на глядачів зробили висвітлювані на екрані фотографії про голод, вибрані з книжки д-ра Евалда Амменде „Життя людини в Росії", надрукованої англійською мовою в 1937 році.

В цей день о год. 2:30 по полудні понад 400 вірних українських церков зійшлися біля української православної церкви св. Михаїла і з процесією на чолі зі своїми священиками підійшли до жалобно прибраного престолу на площі української католицької церкви св. Константина. Об'єднані в молитвах о. митрат д-р Кнап, о. протоєрей Куданович, о. протоєрей Митулинський, о. Женчук, пастор Бездітко, протодиякон Юрій Корсунь і священик маронітської церкви о. Михайло Гітті відслужили соборну Панахиду за спокій душ заморених голодом українців.

Співав хор української православної парафії свв. Володимира і Ольги під керівництвом Михайла Мірзи. Упорядниками були Микола Денисюк і Федір Гайовий. Декорації престолу виготовили Станислав Садовський і Роман Віндик. Між учасниками відзначалися сестрицтва церков із засвіченими свічками, ветерани і члени Пласту і ОДУМ-у.

Після Панахиди о 4-ій год. в університетській авдиторії відбулася жалобна академія у присутності біля 800 людей. Її програму зорганізувала мистецька комісія під керівництвом Дмитра Татарина. Сцену оформили Олександер Канюка, Михайло Каркоць і Ніна Булавицька. Керівником програми був Анатолій Лисий.

Після відспівання державних гимнів Славомиром Луцевим у супроводі Кіри Цареградської і вступного слова мґр Люби Менжеги, головну доповідь в англійській мові виголосив д-р Джеймс Мейс з Гарвардського університету. Базуючи на історичних джерелах і статистиках, він дуже цікаво з'ясував причини і наслідки Великого голоду в Україні, котрий став ще одною плямою у відносинах українського і російського народів.

Спогади очевидців голоду розказала Оксана Соловей. Немов на екрані перед очима присутніх пересувалися трагедії українських родин і болючі спогади про замучених голодом батьків сестер і братів.

З великою увагою вислухали присутні слова о. митрата Кнапа. Нав'язуючи до цієї трагедії українського народу, він говорив про завдання українців в Америці супроти тих, що їх голодом заморили кремлівські вожді. Він подав думку, що нам треба робити, щоб найкраще допомогти українському народові, про котрий вільний світ часто забуває, а навіть іґнорує його. Він остерігав перед занепадом української громади в Америці, котра повинна стати бастіоном допомоги Україні.

Д-р Михайло Козак прочитав заяви солідарности від сенаторів. Сенатор Дуренберґер звернув увагу на те, що „совєтські знущання над українським народом є злочином проти всього людства", а сенатор Бошвіц заявив: „Сьогодні я стою поруч з вами проти диявола, котрий хотів зломити гордих вільних духом людей України і знищити їхню національну ідентичність".

У мистецький частині програми виступали з деклямаціями українською мовою Ольга Хоролець і Ірина Кушнір, Джім Німчук англійською. Місцевий хор „Дніпро" під керівництвом Миколи Бриня зворушливо проспівав дві пісні: „Смерть" Леонтовича і частину панахиди Стеценка, котру присутні вислухали стоячи.

Д-р Володимир Анастас прочитав виготовлені громадським комітетом резолюції, котрі будуть вислані до урядових чинників і до преси.

Про відзначення Великого голоду українцями в Твін Ситі широко коментували три телевізійні станції, радіостанції і деякі часописи, а багато не-українців запитувало: „Чому ми досі про це дуже мало, або нічого не чули?". Відповідь на це мусить дати українська громада.

Н. Н.

На прославу...

(Закінчення зі стор. 1)

голова Фінансової комісії, та д-р Богданна Свистун-Ріверс, секретар Фінансової комісії, заступник голови Ювілейного комітету Нюарк-Ірвінгтон інж. Дем'ян Кордуба; фінансовий референт — мгр Володимир Васічко; заступник фінансового референта — д-р Богдан Худьо; пресовий референт - мгр Іван Хамуляк; бенкетова референтка — Емілія Цяпка; та інж. Мирон Пінковський — представник української громади Елізабету.

В Ювілейний комітет, — як повідомили редакторів гості, — ввійшли численні представники від світського і духовного світів, щоб цим продемонструвати свою відданість НТШ, цій науковій установі, що понад сторіччя існує й до сьогодні, не дивлячись на неймовірно несприятливі умови у минулому, та на чотирикратну заборону її існування — починаючи від царської Росії, двічі совєтським урядом, а на німецькій окупаційній владі кінчаючи.

Д-р С. Ворох повідомив, що крайовий Ювілейний комітет поробив низку заходів для зустрічів НТШ з українським громадянством, що вже відгукнулися 14 громад. Голова Ювілейного комітету Нюарку М. Цяпка, сказав, що такі зустрічі з громадянством переслідують дві мети — заманіфестувати відданість і підтрмку для НТШ з боку української громадськости, і допомогти НТШ звільнитися від фінансового тягару, що становить приблизно 300,000 долярів.

Як відомо, НТША купило недавно репрезентативний будинок, що міститься під адресою 63 Четверта авеню у Ню Йорку, та перебудувало його, пристосувавши до специфічних потреб української наукової установи всесвітнього значення. У старому домі, який переріс потреби як НТШ, так і потреби української громади, існували нездорові умовини для величезної бібліотеки та архівів як, наприклад, неконтрольована вологість у книгосховищі, що загрожувала знищенням їх не говорячи вже про мізерний зовнішній вигляд і розположення будинку. У новому будинку на перебудову і модерне устаткування якого гроші частинно випозичені з книжкового фонду, а частинно з Української Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч" у Ню Йорку і мають бути незадовго повернені, у цій „своїй хаті", модерно і гарно устаткований — чудове помешкання для бібліотеки й архівів з контрольованими температурою й вологістю, простірні конференційні залі та адміністративні помешкання. Восени починається праця, щоб збудувати вінду для удогіднення с рших віком людей. Положений будинок у Ню Йорку, цьому центрі схрещення наукових і культурних шляхів світу, поблизу „Малої України", поблизу українських установ, куди легко й близько дійти пішки, а для більш віддалених — вигідний доїзд з усіх кінців. В цих нових умовах існуватимуть чудові можливості для наукової праці, для праці студентів україністики, для зустрічів українських науковців, та для зустрічів із зовнішнім науковим світом.

Проф. Цяпка сказав, що Ювілейний комітет, що репрезентує громаду Нюарк-Ірвінгтон, повністю схвалює купівлю нового дому, та погоджується з окресленням д-ра Романа Осінчука, який назвав теперішню Управу НТША відважною, що у сучасній прикрій фінансовій ситуації рішилася на купівлю нового будинку. Українська громада, як і завжди, напевно, щедро відгукнеться на потреби НТШ в цей ювілейний рік. Громада наша заохочена дати свою широку підтримку ще й тому, що НТШ нав'язало тісну й дружню співпрацю з іншими науковими установами — УВАН, Українським Дослідним Інститутом при Гарвардському університеті, УВУ, УКУ, Історичним Товариством та іншими.

Повертаючись до справи Бенкету-Зустрічі в Нюарку, проф. М. Цяпка сказав, що запрошення на Бенкет уже вислані на всі відомі Комітетові адреси; що, крім індивідуальних осіб, всі місцеві організації одержать запрошення, що їх ще висилають. Особи, які не дістали запрошення, а бажають взяти участь у Бенкеті-Зустрічі, можуть зголосити свою участь, телефонуючи до мгра Володимира Васічка на число (201) 761-5577.

У програмі Бенкету, інформували гості, — промова д-ра Ярослава Падоха, голови НТШ в Америці і президента Ради Наукових Товариств ім. Т.Шевченка; слово д-ра Романа Осінчука, голови центрального Ювілейного комітету. У мистецькій частині виступить проф. Дарія Гординська-Каранович, піяністка; проф. Роман Левицький, бандурист, які виконають твори клясиків української музики.

На прощання члени Ювілейного комітету висловили надію, що українська громадськість численно прийде на Бенкет-Зустріч з громадою у суботу, 17-го вересня, в 5-ій год. по полудні в Український Народний Дім в Нюарку, 140 Проспект авеню, щоб таким чином у час, коли на рідних землях ворог розпинає українську мову й історію фальсифікацією і русифікацією, показати повну підтримку українською громадою у вільному світі рідному науковому товариству НТШ та своїми щедрими дарами звільнити його від тягару фінансового та дати змогу присвятитися в нових обставинах „у своїй хаті" науковій і видавничій діяльності та плеканню української вільної науки.

✠

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ВОЛОДИМИР САВРУК, член УНС Відд. 147-го ім. св. Михаїла, в Аллентавні, Па, помер 21-го червня 1983 року на 64-му році життя. Нар. 9-го жовтня 1919 року в Аллентавні, Па. Членом УНС став в 1937 році. Залишив у смутку дружину Емму, синів — Володимира, мол., Джеймса і Михайла, брата Стефана і п'ятеро внуків. Похорон відбувся 24-го червня 1983 року на цвинтарі Гайленд в Аллентавні, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Катерина Гуцайлюк, секр.

СТЕФАН МАЛИНОВСЬКИЙ член УНС Відд. 471-го ім. ген. Т. Чупринки в Монтреалі, Кве. помер 23-го червня 1983 року на 62-му році життя. Нар. 1921 року в Липю, Україна. Членом УНС став 1959 року. Залишив у смутку брата та близьку і дальшу родину. Похорон відбувся 28-го червня 1983 року на Українськім Католицькім цвинтарі в Монтреалі, Кве.

Вічна Йому Пам'ять!
Микола Андрухів, секр.